

GEOGRAFIJA

Bandomojo valstybinio brandos egzamino užduotis

2014 m. vasario 10 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

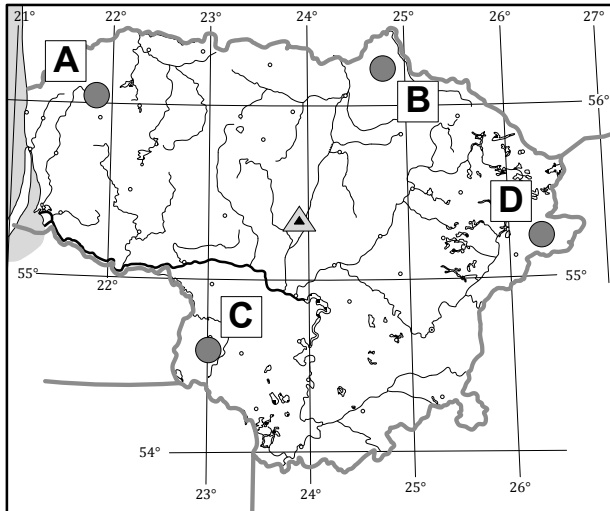
- Gavę užduoties sąsiuvinį bei atsakymų lapą pasitikrinkite, ar juose nėra tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Egzamino metu galite naudotis tamsiai mėlynai rašančiu rašikliu, pieštuku, trintuku, linuote, matlankiu bei skaičiuotuvu be tekstinės atminties.
- Atlikdami užduotį atsakymų lape rašykite **tamsiai mėlynai** rašančiu rašikliu.
- Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
- Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite), nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis. Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
- Pasirinktus atsakymus į klausimus su pasirenkamaisiais atsakymais atsakymų lape pažymėkite kryželiu (žymėkite tik vieną atsakymo variantą). Suklydę atsakymą galite pataisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje. Jei pažymėsite neaiškiai arba daugiau kaip vieną atsakymo variantą, tas klausimas bus vertinamas 0 taškų.
- **24–32 klausimų išsamius** atsakymus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
- Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.

Linkime sėkmės!

I dalis

Kiekvieno iš 01–23 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. Kuria raide (A–D) pažymėtas taškas yra labiausiai nutolęs į pietvakarius nuo Lietuvos geografinio centro?

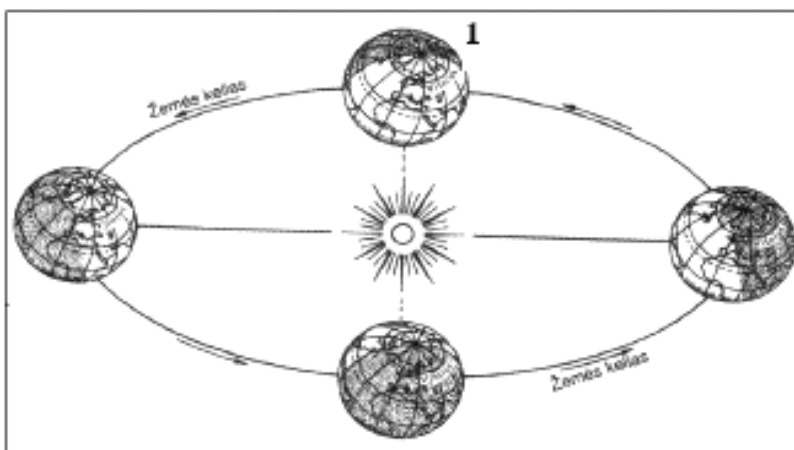

A
B
C
D

02. Ką suformuoja tekantis paviršinis vanduo?

- A Barchanus.
- B Kanjonus.
- C Kopas.
- D Kraterius.

03. Koks metų laikas Lietuvoje, kai Žemė yra skaitmeniu 1 pažymėtoje savo orbitos vietoje?

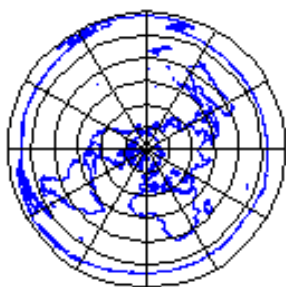
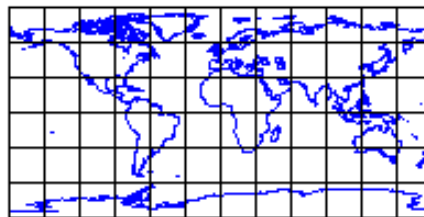
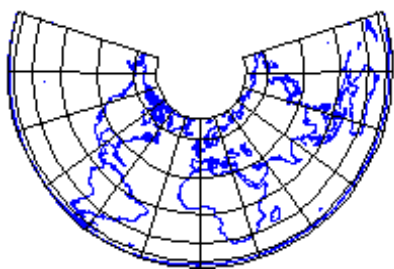
- A Pavasaris.
- B Vasara.
- C Ruduo.
- D Žiema.

04. Kuris teiginys apie Pasaulio vandenyną yra teisingas?
- A Giliausia vieta yra Ramiajame vandenyne.
 - B Iš visų vandenynų mažiausias yra Indijos vandenynas.
 - C Potvyniai ir atoslūgiai susiję su seisminėmis sritimis.
 - D Srovių tėkmės kryptys visur sutampa su dienovidiniais.
05. Kur naudojamas Lietuvoje eksploatuojamas dolomitas?
- A Chemijos pramonėje.
 - B Energetikoje.
 - C Lengvojoje pramonėje.
 - D Statybose.
06. Kurioje eilutėje atmosferos sluoksniai iš apačios į viršų išdėstyti teisinga tvarka?
- A Jonosfera, termosfera, troposfera, mezosfera, stratosfera.
 - B Stratosfera, termosfera, mezosfera, jonosfera, troposfera.
 - C Termosfera, stratosfera, troposfera, jonosfera, mezosfera.
 - D Troposfera, stratosfera, mezosfera, termosfera, jonosfera.
07. Pagal kokį požymį Lietuva priskiriama prie **Baltijos jūros** regiono šalių?
- A Ekonominį.
 - B Gamtinį.
 - C Kultūrinį.
 - D Socialinį.
08. Kurioje eilutėje teisingai nurodyta uoliena ir jos kilmė?
- A Granitas – nuosėdinė uoliena.
 - B Klintis – magminė uoliena.
 - C Marmuras – metamorfinė uoliena.
 - D Molis – magminė uoliena.
09. Kuris teiginys apie gruntinius vandenis yra teisingas?
- A Yra po nelaidžiais nuosėdinių uolienų klodais.
 - B Yra virš pirmojo vandeniui nelaidaus sluoksnio.
 - C Yra virš antrojo vandeniui nelaidaus sluoksnio.
 - D Susidaro tik potvynių užliejamose teritorijose.
10. Kurie Lietuvos dirvožemiai aprašyti tekste?
- Šie dirvožemiai susidarė virš karbonatingojo moreninio priemolio. Paplitę nedideliais plotais Lietuvos šiaurėje ir pietvakariuose.*
- A Jaurazemiai.
 - B Kalkžemiai.
 - C Rudžemiai.
 - D Trąšažemiai.

11. Kur yra didžiausias Pasaulio vandenyno paviršinio vandens druskingumas?
- A Subarktinėse platumose.
 - B Ties atogrąžomis.
 - C Ties pusiauju.
 - D Vidutinėse platumose.
12. Kurio reiškinių priežastis yra konvekcinių magmos judėjimas Žemės mantijoje?
- A Požeminio vandens mineralizacijos.
 - B Nuosėdinių uolienų susidarymo.
 - C Ugnikalnių išsiveržimų.
 - D Vandenyno šiltųjų srovių susidarymo.
13. Kodėl didėjant vietovės aukščiui virš jūros lygio žemės ūkio kultūrų augimo sąlygos prastėja?
- A Kylant aukštyn oras šyla.
 - B Mažėja oro temperatūros paros amplitudė.
 - C Vegetacijos periodas ilgėja.
 - D Vegetacijos periodas trumpėja.
14. Pažymėkite eilutę, kurioje visų išvardytų valstybių **teritorijos** yra pusiasaliuose.
- A Islandija, Turkija, Čilė.
 - B Indija, Portugalija, Švedija.
 - C Kuba, Angola, Šiaurės Korėja.
 - D Saudo Arabija, Panama, Malta.
15. Kuris teiginys apie Žemės formą yra teisingas?
- A Žemė yra taisyklingos rutulio formos.
 - B Perimetras išilgai dienovidinių ilgesnis nei išilgai pusiaujo.
 - C Pusiaujinis spindulys yra ilgesnis nei ašigalinis.
 - D Visi dienovidiniai ir lygiagretės yra vienodo ilgio.
16. Kurioje eilutėje nurodyta **neteisinga** šiltnamio reiškinio¹ poveikio planetai prognozė?
- A Daugės sausrų ir potvynių.
 - B Dažniau kartosis pražūtingi uraganai.
 - C Pasaulio vandenyno lygis pažemės apie pusę metro.
 - D Tirps ledynai ašigaliuose, mažės amžinojo įšalo plotai.
17. Kuri valstybė yra Europos Sąjungos narė?
- A Albanija.
 - B Bulgarija.
 - C Norvegija.
 - D Šveicarija.

¹ šiltnamio reiškinio – efektu cieplarnianego – парникового эффекта

18. Kuris žemėlapis (iš pažymėtų raidėmis **A–D**) yra parengtas pagal azimutinę projekciją?

A**B****C****D**

19. Kokios priežastys lėmė, kad Australijos organinis pasaulis išsiskiria endemikų gausa?

- A** Ilgalaikė šio žemyno izoliacija ir nedideli klimato pokyčiai.
- B** Gana vėlyvas žemyno atradimas ir kolonizacija.
- C** Žemyną kertanti pietų atogrąža ir didžiojoje teritorijos dalyje vyraujančios dykumos.
- D** Žemyne vyraujančios lygumos, plokščiakalniai ir rytuose esantys neaukšti kalnai.

20. Kuriame regione dėl per didelio **gyventojų tankio**¹ kyla daugiau **ekologinių problemų**?

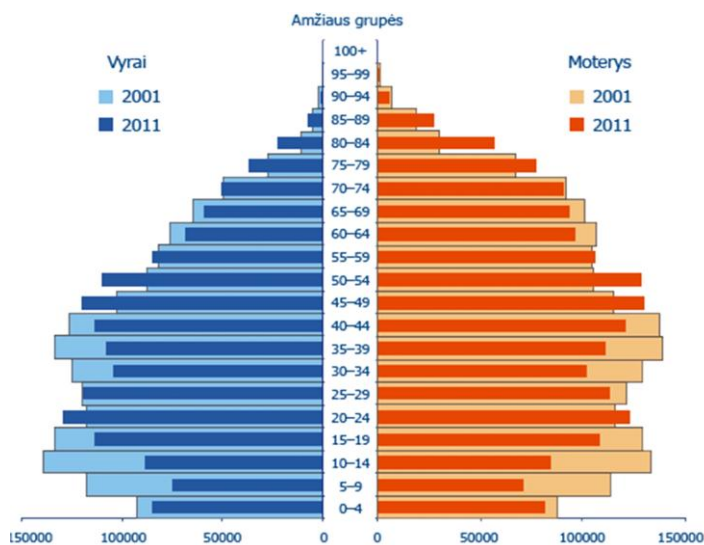
- A** Amazonijoje.
- B** Pietų Azijoje.
- C** Skandinavijoje.
- D** Tibete.

21. Kurioje lentelės eilutėje teisingai nurodyti **abiejų** Afrikos regionų požymiai?

	Šiaurės Afrika	Pietų Afrika
A	Dauguma gyventojų išpažįsta islamą.	Dauguma gyventojų išpažįsta krikščionybę.
B	Ekonomiškai stiprios šalys.	Ekonomiškai atsilikusios šalys.
C	Nėra naftos išteklių.	Gausu naftos išteklių.
D	Vyrauja dykumos.	Nėra dykumų.

¹ gyventojų tankio – gęstości zaludnienia – плотности населения

22. Naudodamiesi gyventojų lyties ir amžiaus piramide nustatykite, kurioje eilutėje nurodytas **teisingas pokytis**, įvykęs per dešimt metų Lietuvos gyventojų struktūroje?

- A Padidėjo darbingo amžiaus vyrų skaičius.
 B Padidėjo ilgaamžių žmonių skaičius.
 C Padidėjo ikimokyklinio amžiaus vaikų skaičius.
 D Sumažėjo pensinio amžiaus moterų skaičius.

23. Kuriame paveiksle matomas ledyno ardamosios veiklos suformuotas slėnis?

A

B

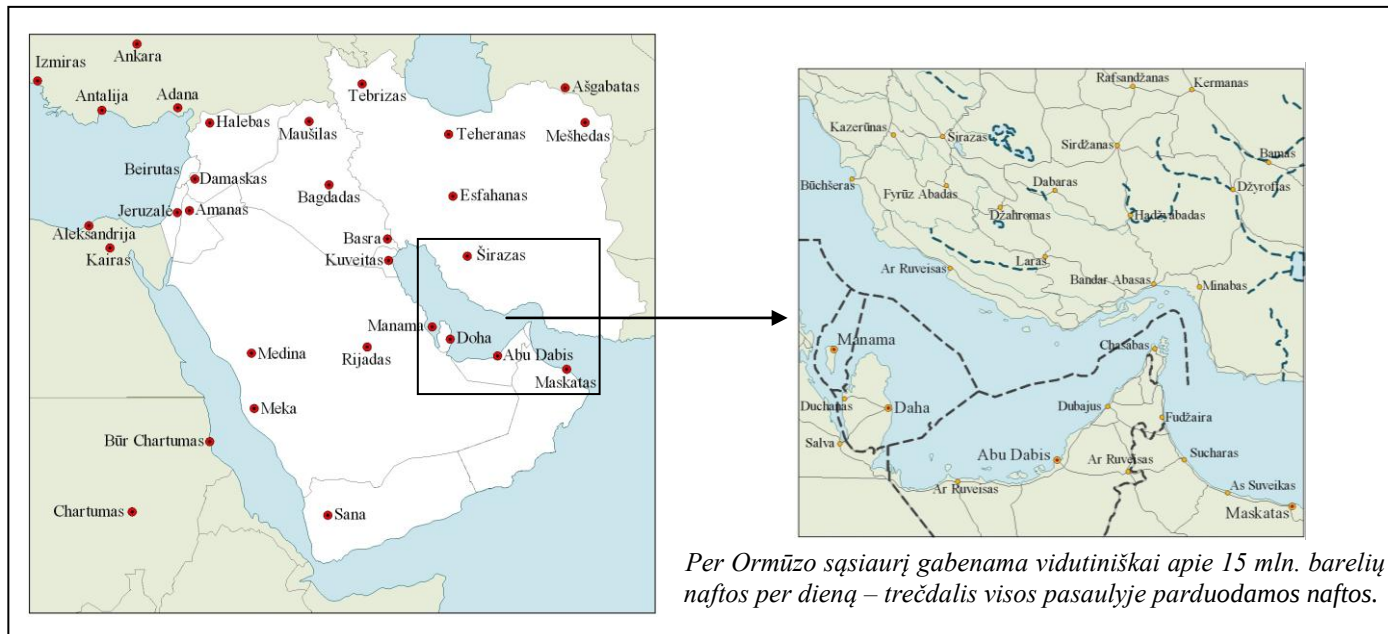
C

D

II dalis

24 klausimas. Naudodamiesi pateikta vieno Azijos regiono kartoschema, šaltiniais A, B ir žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

Dubajaus miesto panorama.

Šaltinis B

Beduinai – dykumų klajokliai, gyvulių augintojai.

24.1. Įvardykite kartoschemoje pavaizduotą Azijos regioną.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

24.2. Kodėl šiame regione kyla kariniai konfliktai? Nurodykite **dvi** jų priežastis.

Juodraštis

1.
2.

(2 taškai)

24.3. Kokios būtų **dvi** pasekmės šio regiono ir kitoms pasaulio valstybėms, jei karinių konfliktų metu būtų blokuotas Ormūzo sąsiauris?

Juodraštis

1.
2.

(2 taškai)

24.4. Šaltiniai A ir B rodo socialinius kontrastus šiame regione. Nurodykite **dvi** šių kontrastų priežastis.

Juodraštis

1.
2.

(2 taškai)

24.5. Šiame regione yra trijų religijų kilmės centrai, tačiau daugelyje regiono šalių vyrauja tik viena iš jų. Kokia religija vyrauja ir kodėl?

Juodraštis

Religija –
Kodėl?

(2 taškai)

25 klausimas. Naudodamiesi šaltiniu ir remdamiesi žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

Valstybė suskirstyta į 50 valstijų. Visos valstijos turi ribotą autonomiją, nes federaciniai įstatymai yra viršesni už valstijų įstatymus. Jos savarankiškai sprendžia vidaus reikalus. Federalinė vyriausybė sprendžia sveikatos apsaugos, švietimo, socialinio aprūpinimo, transporto ir miestų strateginio projektavimo klausimus. Vašingtone dirba JAV Kongresas – JAV įstatymų leidžiamoji valdžia. Federalinė valdžia susideda iš vykdomosios valdžios (už ją atsako Prezidentas), įstatymų leidžiamosios valdžios (Kongresas) ir teisminės valdžios (Aukščiausiasis Teismas).

Pagal: B. Mašalaitis. Pasaulio valstybės. Žinynas. Kaunas, 2007

25.1. Nurodykite federacinės valstybės požymį.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

25.2. Kuriame mieste susitelkusi¹ šios valstybės federacinė valdžia?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

25.3. Kokiai grupei pagal valdymo formą priskiriama apibūdintoji valstybė?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

25.4. Nurodykite **dvi** valdžios institucijas, kurios yra ir federacijos, ir atskirų valstijų lygmenys².

Juodraštis

1. 2.

(2 taškai)

25.5. Kuriame šios valstybės pasienyje yra didelė socialinė įtampa³? Nurodykite jų priežastis.

Juodraštis

Pasienis Priežastys

(2 taškai)

25.6. Įvardykite **dvi** Europos valstybes, kurių valdymo forma ir teritorinis administracinis suskirstymas toks pat, kaip šaltinyje aprašytos šalies.

Juodraštis

1. 2.

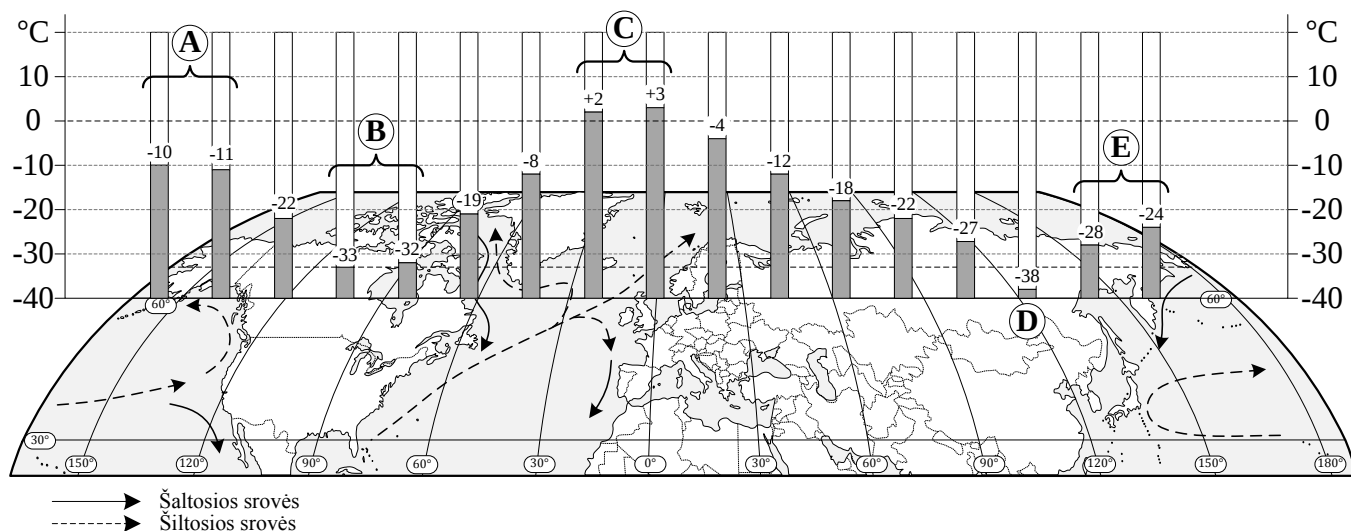
(2 taškai)

¹ susitelkusi – skupiona, skoncentrowana – сосредоточена

² lygmenų – tu odpowiednikami – соответствием

³ socialinių įtampų – napięć społecznych – социальных напряженностей

26 klausimas. Paveiksle pavaizduota vidutinė sausio mėnesio oro temperatūra ties 60° š. pl. lygiagrete. Remdamiesi paveikslu ir žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

26.1. Koks pagrindinis veiksnys nulemia oro temperatūrą raide C pažymėtoje vietovėje?

Juodraštis

(1 taškas)

26.2. Kodėl žiemą vietovėje B oro temperatūra yra žemesnė nei vietovėje A?

Juodraštis

(1 taškas)

26.3. Kokie orai būdingi raide B pažymėtai vietovei? Nurodykite **du** orų bruožus.

Juodraštis

1.
2.

(2 taškai)

26.4. Kodėl vietovėje D yra žemiausia vidutinė sausio mėnesio oro temperatūra?

Juodraštis

(1 taškas)

26.5. Kaip ir kodėl keičiasi žiemos oro temperatūra Europoje, keliaujant iš vakarų į rytus?

Juodraštis

Kaip keičiasi?

Kodėl?

(2 taškai)

26.6. Kaip ir kodėl keičiasi žiemos oro temperatūra teritorijoje, pažymėtoje raide E, keliaujant iš vakarų į rytus?

Juodraštis

Kaip keičiasi?

Kodėl?

(2 taškai)

- 26.7.** Vietovės, pažymėtos raidėmis C ir E, yra toje pačioje klimato juostoje ir yra priskiriamos tam pačiam klimato tipui. Įvardykite pažymėtų vietovių klimato juostą ir klimato tipą.

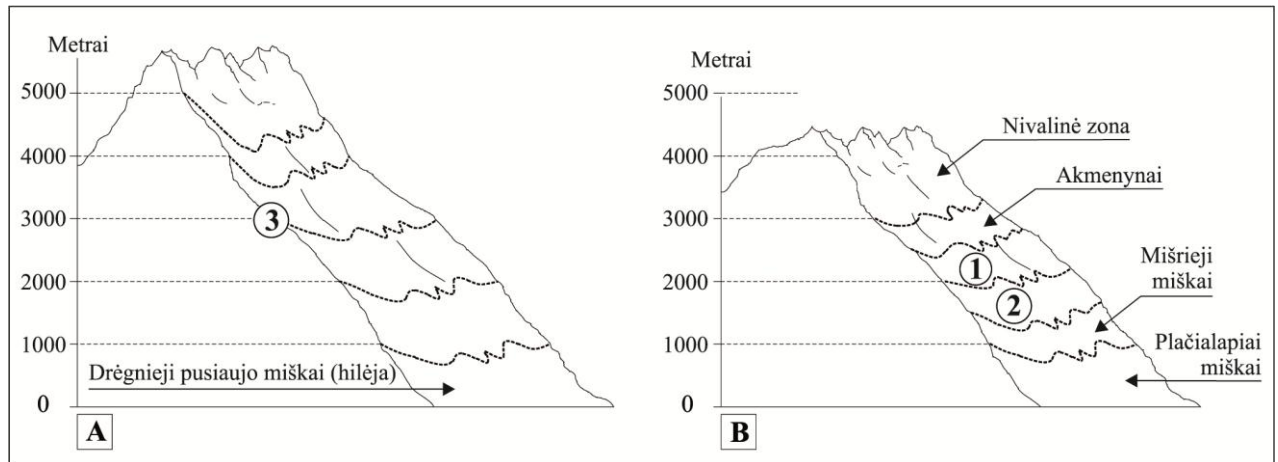
Juodraštis

Klimato juosta

Klimato tipas

(2 taškai)

- 27 klausimas.** Naudodamiesi schemomis A, B ir žiniomis, atsakykite į klausimus ir atlikite pateiktas užduotis.

- 27.1.** Kokia oro temperatūra yra skaitmeniu 3 pažymėtoje vietoje, jeigu 500 m aukštyje virš jūros lygio ji siekia $+24^{\circ}\text{C}$ (kas 100 m oro temperatūra kinta maždaug apie $0,6^{\circ}\text{C}$)?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 27.2.** Kas nulėmė schemose A ir B pavaizduotų kalnų vertikalaus geografinio zoniškumo¹ skirtumus? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Priežastis

Argumentas

.....

(2 taškai)

- 27.3.** Kaip vadinasi geografinė zona, pažymėta skaitmeniu 1?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 27.4.** Kokio tipo miškai vyrauja geografinėje zonoje, pažymėtoje skaitmeniu 2?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

- 27.5.** Dėl kokių priežasčių, kylant aukštynei, keičiasi geografinės zonos? Nurodykite **dvi** priežastis.

Juodraštis

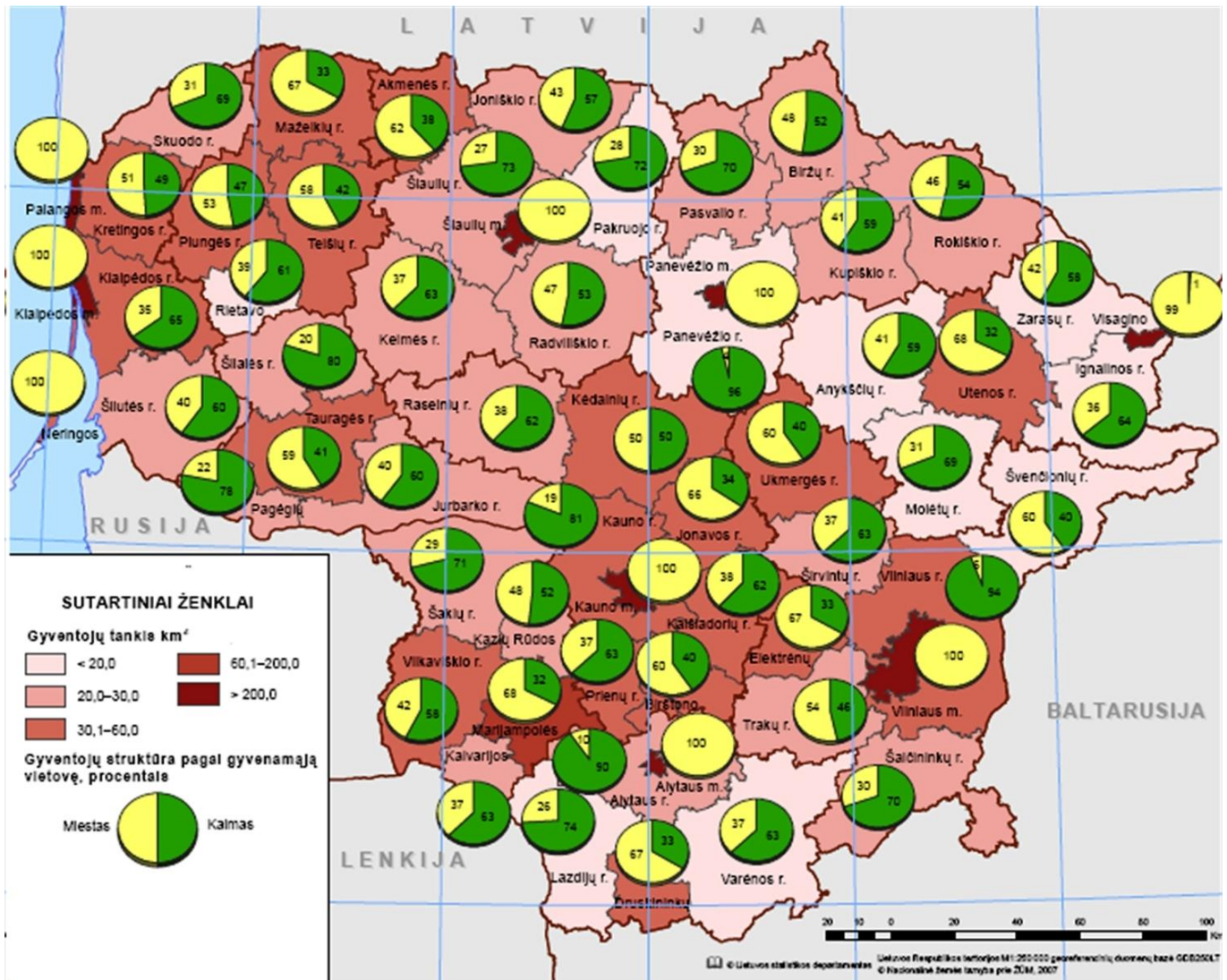
1.

2.

(2 taškai)

¹ geografinio zoniškumo – geografinio podziaļu na strefy – географической зональности

28 klausimas. Naudodamiesi *Lietuvos gyventojų tankio ir struktūros* žemėlapiu bei turimomis žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

Šaltinis: <http://www.stat.gov.lt>

28.1. Įvardykite po dvi **rajonų** savivaldybes, kuriose kaimo gyventojai sudaro daugiau kaip 90 proc. ir kuriose – mažiau kaip 35 proc. tų savivaldybių visų gyventojų.

Juodraštis

Daugiau kaip 90 proc.: 1. 2.

Mažiau kaip 35 proc.: 1. 2.

(4 taškai)

28.2. Kodėl Varėnos rajono savivaldybėje gyventojų tankis 1 km^2 yra mažesnis negu Kėdainių rajono savivaldybėje? Atsakymą pagrįskite.

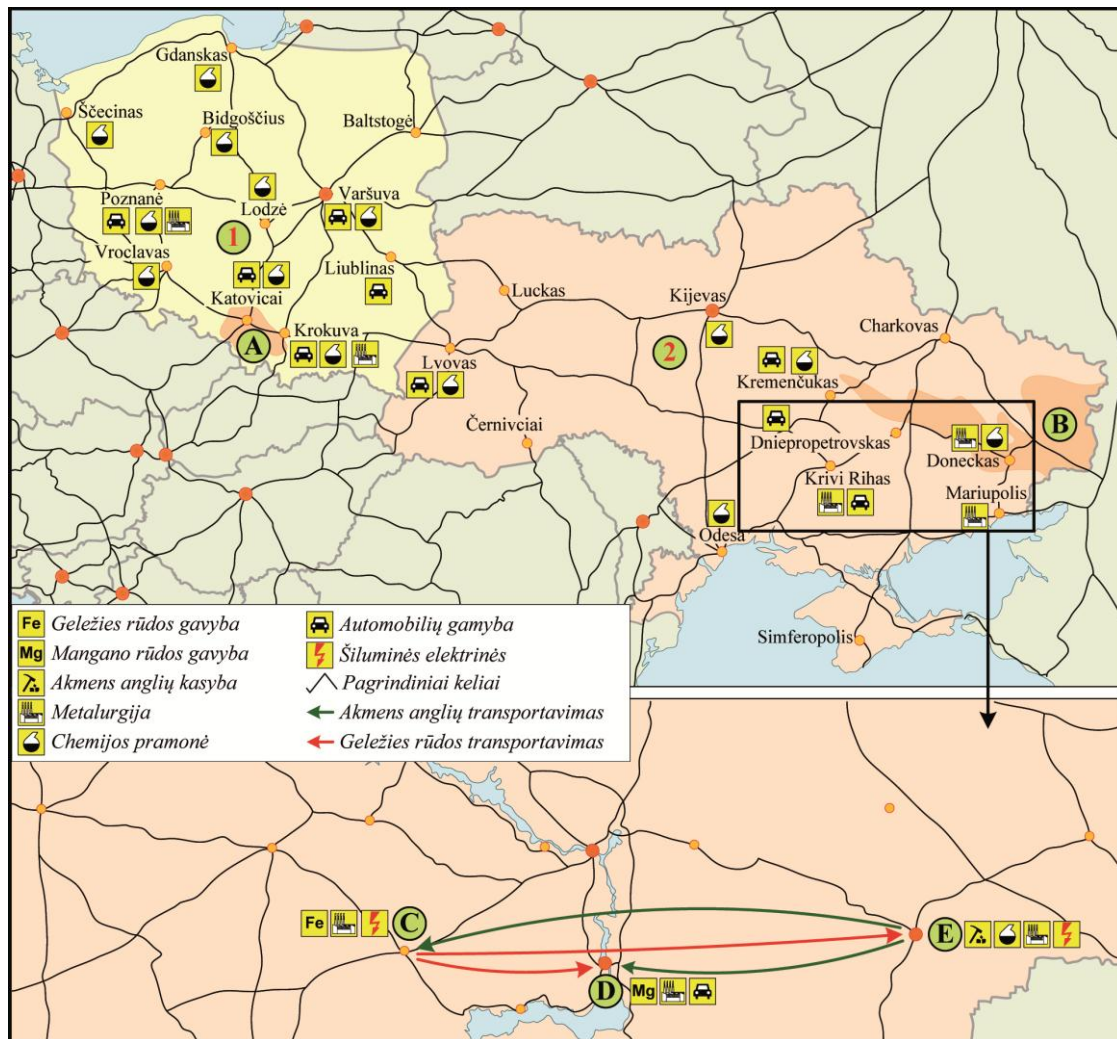
Juodraštis

Varėnos r. sav.:

Kėdainių r. sav.:

(2 taškai)

29 klausimas. Naudodamiesi kartoschema ir šaltiniu bei žiniomis, atlikite žemiau pateiktas užduotis.

29.1. Įvardykite valstybes, kartoschemoje pažymėtas skaitmenimis 1 ir 2.

Juodraštis

1. 2.

(2 taškai)

29.2. Palyginkite 1 ir 2 valstybių geopolitinę padėtį. Nurodykite šių valstybių geopolitinės padėties panašumą ir skirtumą.

Juodraštis

Panašumas

Skirtumas

(2 taškai)

29.3. Kokių naudingųjų iškasenų telkiniai pažymėti raidėmis A ir B?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

29.4. Nurodykite **dvi** pramonės šakas, kuriose naudojamos telkiniuose A ir B išgaunamos naudingosios iškasenos.

Juodraštis

1. 2.

(2 taškai)

29.5. Kokie gamybiniai ryšiai sieja miestus, pažymėtus raidėmis **C, D ir E**?

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

29.6. Kokią įtaką pramonė daro aplinkai vietovėse, pažymėtose raidėmis **A ir B**?

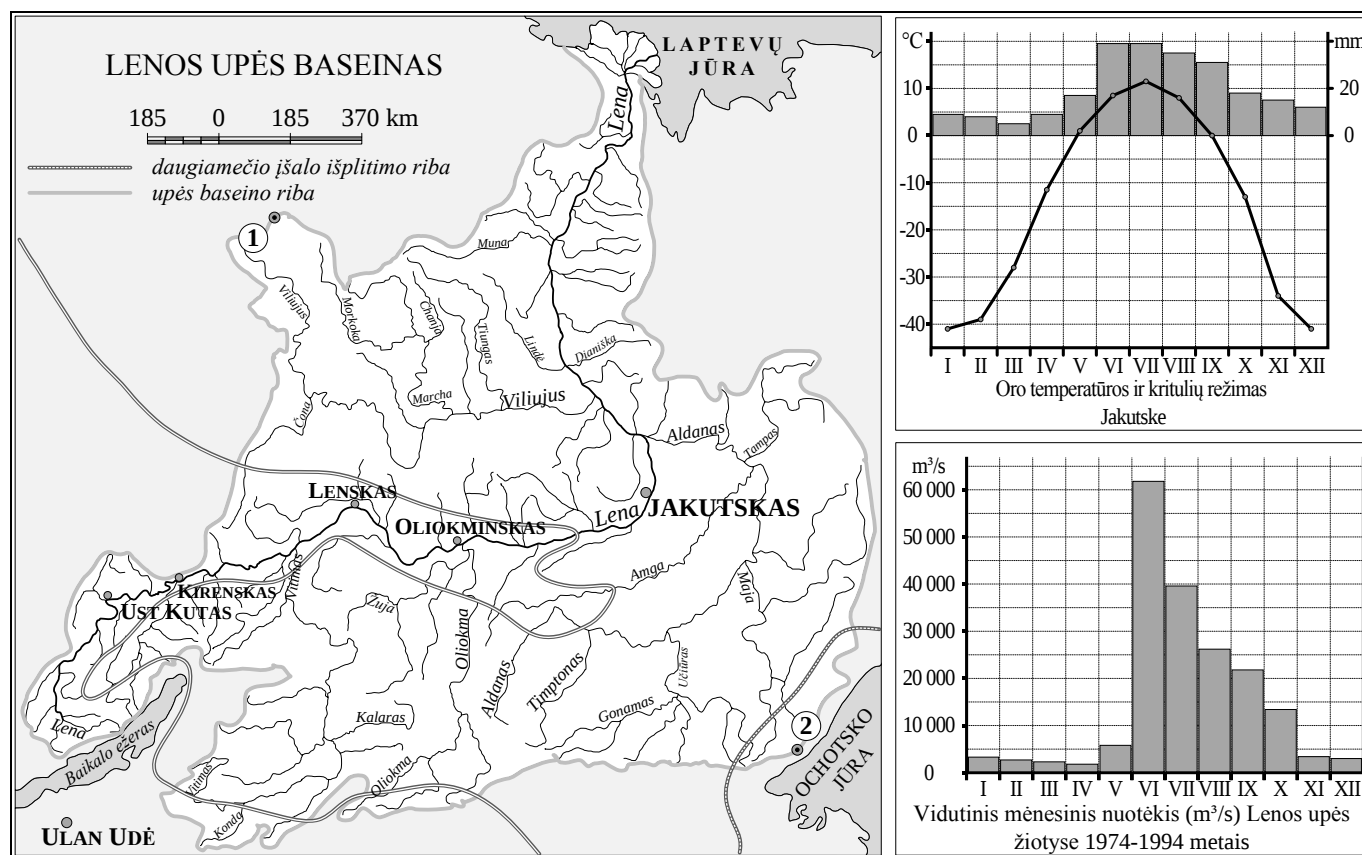
Juodraštis

.....

(1 taškas)

30 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais A, B, ir žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

Šaltinis A

Šaltinis B

Lenos upės mitybos pagrindą sudaro sniego tirpsmo (50 proc.) ir lietaus vanduo (48 proc.). Gruntinių vandenų dalis sudaro tik 2 proc. Lenos upė garsėja stora ledo danga. Ledas Lenos aukštupyje išsilaiko 6–7 mėnesius, žemupyje – 8–7 mėnesius. Aukštupyje upė užšąla spalio pabaigoje, žemupyje – rugsėjo pabaigoje. Ledonešis aukštupyje prasideda gegužės viduryje, o žemupyje – tik birželio pradžioje.

30.1. Užbrūkšniuokite (///) Lenos baseino kairiąją dalį.

(1 taškas)

30.2. Nustatykite, koks Lenos baseino plotis (kilometrais) tarp taškų 1 ir 2 (šaltinis A).

Juodraštis

.....

(1 taškas)

30.3. Paaiškinkite, kaip susidarė Lenos upės žiotys (delta).

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

30.4. Kodėl birželio mėnesį Lenos upės žiotyse nuotėkis yra didžiausias?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

30.5. Kodėl ledo danga Lenos aukštupyje išsilaiko trumpiau nei žemupyje (šaltinis B)?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

30.6. Kiek mėnesių galima laivyba Lenos žemupyje (šaltinis B)?

Juodraštis

.....

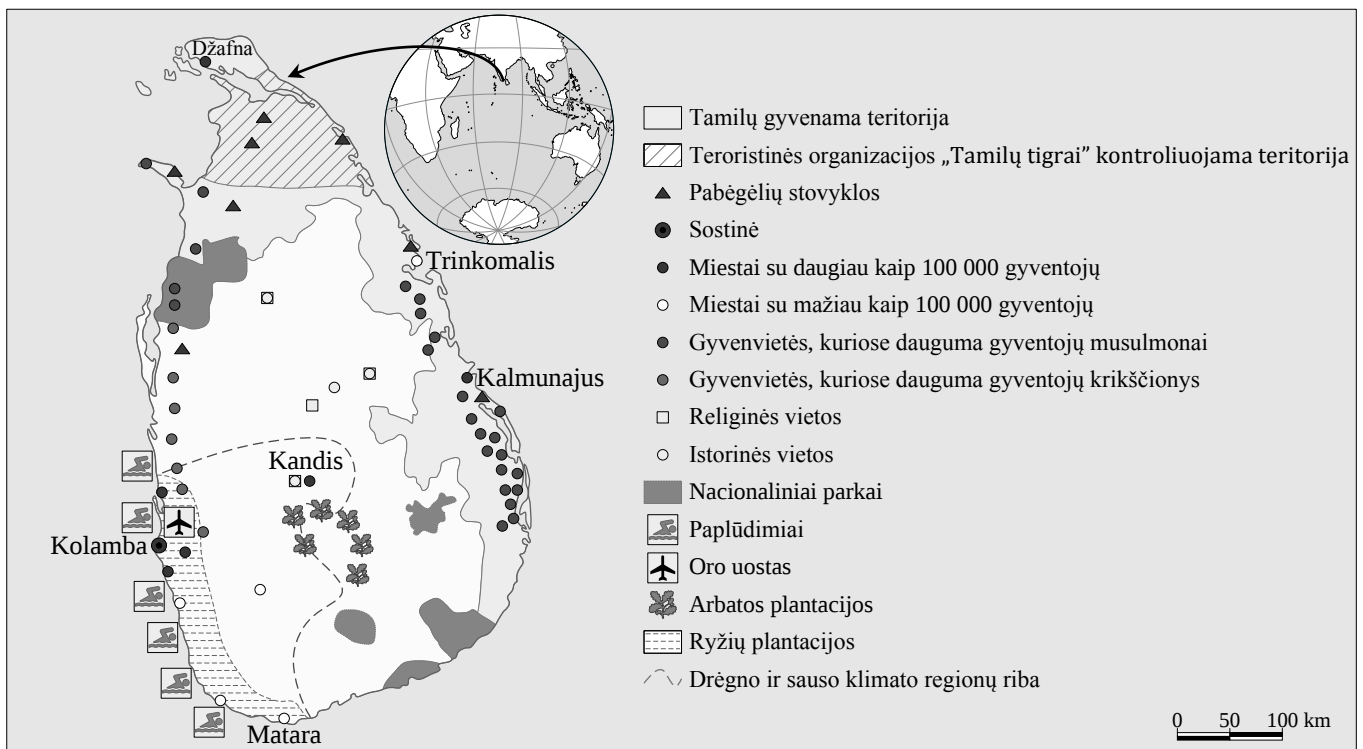
(1 taškas)

30.7. Kodėl Lenos mityboje gruntiniai vandenys sudaro mažiausią dalį (šaltinis A ir B)?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31 klausimas. Naudodamiesi Šri Lankos kartoschema ir žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.**31.1.** Prie kokio pusiasalio yra Šri Lanka?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31.2. Kuriame pusrutulyje yra ši sala?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31.3. Nurodykite **du** Šri Lankos turizmo išteklius (vieną gamtinį ir vieną kultūrinį).

Juodraštis

Gamtinis

Kultūrinis

(2 taškai)

31.4. Kurioje salos dalyje labiausiai išvystytas turizmas? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Salos dalis Argumentas

.....

(2 taškai)

31.5. Kokių pavojingų gamtos reiškinių gali tikėtis turistai šioje saloje?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31.6. Kurioje salos dalyje yra didžiausia teroristinių išpuolių tikimybė? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Salos dalis Argumentas

.....

(2 taškai)

31.7. Kodėl daugiausia ryžių auginama salos pietvakariuose?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31.8. Kodėl Šri Lankoje auginama arbata vadinama Ceilono arbata?

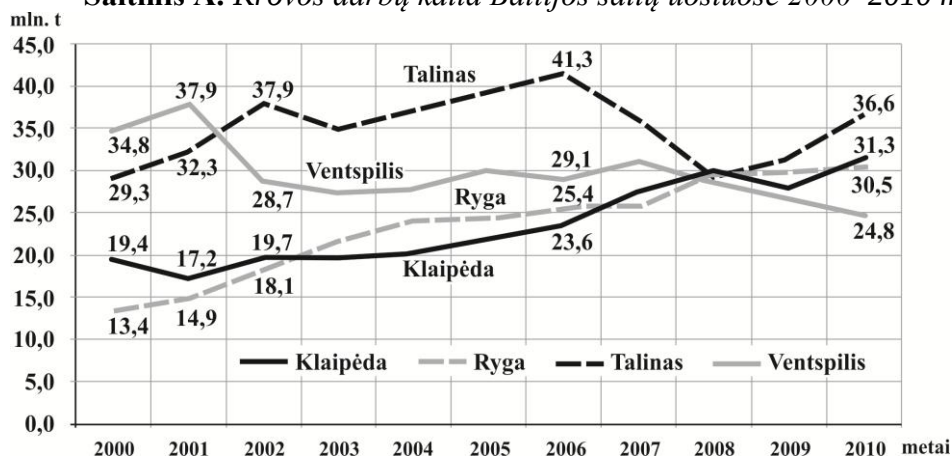
Juodraštis

.....

(1 taškas)

32 klausimas. Naudodamiesi šaltinių A ir B duomenimis apie Baltijos šalių didžiuosius uostus ir remdamiesi žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

Šaltinis A. *Krovos darbų kaita Baltijos šalių uostuose 2000–2010 metais*

Šaltinis B. *2010 m. Klaipėdos, Rygos, Ventspilio ir Talino uostų pagrindiniai kroviniai (procentais)*

Uostai	Mediena	Trąšos	Naftos produktai	Ro-ro kroviniai	Anglys	Konteineriniai kroviniai	Kiti
Klaipėda	–	27,7	28	13,8	–	11,3	19,2
Ryga	9,6	–	21,4	–	37,9	8,7	22,4
Ventspilis	–	9,6	53,9	5,2	14,8	–	16,5
Talinas	–	–	67,5	9,7	4	–	18,8

Šaltinis: Klaipėdos uostas

32.1. Kurio uosto krovos darbų¹ apimtys didžiausios (šaltinis A)?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

32.2. Nustatykite uostą, kuriame per 10 metų krovos darbai labiausiai išaugo, o kuriame – sumažėjo (šaltinis A).

Juodraštis

Išaugo Sumažėjo

(2 taškai)

32.3. Palyginkite Latvijos uostų pagrindinius krovinius. Nurodykite, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi (šaltinis B).

Juodraštis

Panašūs

Skiriasi

(2 taškai)

32.4. Kodėl Klaipėdos uoste perkraunama daug trąšų?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

32.5. Kurio iš nurodytų uostų gamtinė geografinė padėtis palankesnė uosto veiklai išstisus metus? Atsakymą argumentuokite.

Juodraštis

Uostas Argumentas

.....

(2 taškai)

¹ krovos darbų – prac załadunkowo-rozładunkowych – погрузочно-разгрузочных работ